CZU 027.6:656.2-051
DOI 10.5281/zenodo.17130173

REȚEAUA DE BIBLIOTECI TEHNICE ALE FEROVIARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA: PUNCT DE REFERINȚĂ ÎN DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ A SPECIALIȘTILOR DIN DOMENIUL TRANSPORTULUI FEROVIAR

Tamara ZASMENCO
ORCID: 0009-0007-4960-3055
Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a Institutului Național de Cercetări Economice din cadrul ASEM

Nadejda KNEAZEVA,
Biblioteca Palatului de Cultură al Feroviarilor

Rezumat: *Articolul oglindește evoluția, structura și contribuția rețelei de biblioteci tehnico-științifice ale feroviarilor din Republica Moldova, cu accent pe rolul acestora în formarea profesională continuă și informarea tehnologică a specialiștilor din domeniul feroviar. Pornind de la originile istorice ale acestor instituții în perioada interbelică și până în prezent, studiul evidențiază modul în care bibliotecile s-au adaptat transformărilor sociale, economice și tehnologice, devenind veritabile centre de documentare, educație și cultură profesională. Se analizează colecțiile dezvoltate, tipul utilizatorilor, activitățile educative și culturale desfășurate, precum și eforturile de digitalizare și modernizare a serviciilor. Printr-o abordare istorică și funcțională, articolul conturează imaginea bibliotecilor tehnico-științifice ca puncte de sprijin esențiale pentru dezvoltarea intelectuală a sectorului feroviar moldovenesc.*
Cuvinte-cheie: *biblioteca specializată, biblioteca tehnico-științifică a feroviarilor, competențe ale specialiștilor din domeniul feroviar.*

Abstract: *This article reflects the evolution, structure and contribution of the network of technical and scientific libraries of the railroad workers in the Republic of Moldova, with an emphasis on library role in the continuous professional education and technological information of rail specialists. Starting from origins of these institutions in the interwar period and up to now, the study highlights the way in which libraries have adapted to social, economic and technological transformations, becoming reliable centers of documentation, education and professional culture. The collections are analysed, as well as the typology of users, set of educational and cultural activities, and the applied efforts to digitize and modernize services. Via this historical and functional approach, this study outlines the image of technical and scientific libraries as essential support points for intellectual infrastructure of the Moldovan railway sector.*
Keywords: *specialized library, technical and scientific library of rail specialists, competences of railroad workers*

Introducere

De aproape 90 de ani, rețeaua de biblioteci tehnice situate de-a lungul liniei feroviare Chișinău–Tighina–Odesa contribuie activ la dezvoltarea sectorului feroviar din Republica Moldova. Aceste biblioteci, amplasate strategic în apropierea stațiunilor-cheie de pe această rută, oferă acces esențial la resurse informaționale pentru angajații din domeniul feroviar, sprijinind formarea continuă și actualizarea cunoștințelor tehnice ale acestora. Prin colaborarea cu întreprinderile CFM, precum și prin parteneriatele dezvoltate cu

instituțiile de învățământ și cercetare din domeniul ingineriei feroviare și al transporturilor, bibliotecile s-au transformat de-a lungul anilor în centre active de educație și informare, facilitând accesul la cele mai noi studii, inovații tehnologice și exemple de bune practici la nivel internațional. În plus, ele organizează periodic evenimente culturale și educaționale dedicate specialiștilor din domeniu, facilitând astfel implementarea de tehnologii moderne și standarde avansate în infrastructura feroviară. În acest mod, rețeaua de biblioteci tehnice de pe traseul Odesa–Chișinău este un element-cheie în dezvoltarea capitalului uman al sistemului feroviar național.

Scurt istoric

Istoria constituirii și organizării bibliotecilor tehnice de pe traseul feroviar Odesa–Chișinău începe în perioada interbelică. Inițial, a fost deschisă o bibliotecă tehnică în cartierul Moldoveanca, pe strada Bulgară în orașul Odesa din Ucraina. Fondul de carte a fost constituit din volume confiscate și colectate de la populație, incluzând lucrări din diverse domenii, precum politică, literatură și istorie, cu o preponderență a celor din domeniul tehnic. În anul 1936, odată cu inaugurarea liniei feroviare Odesa–Chișinău, a fost deschisă și la Chișinău Biblioteca Tehnico-Științifică a Feroviarilor. Din păcate, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, în urma bombardamentelor, atât Biblioteca Tehnico-Științifică a Feroviarilor din Odesa, cât și Biblioteca Tehnică a Feroviarilor din Chișinău au fost distruse. Proprietățile acestor biblioteci, precum și numeroase cărți valoroase au fost fie distruse, fie furate.

După război, în 1944, la nodul feroviar din Odesa a fost redeschisă biblioteca tehnică destinată feroviarilor. În anul 1945, astfel de biblioteci au fost înființate și în nodurile feroviare din Bălți și Ocnița, iar în 1946 au fost deschise noi biblioteci tehnice pentru feroviari la Basarabeasca și Chișinău. La Bender o asemenea bibliotecă a fost deschisă în 1948, la stația Razdelinaia; la Ungheni – în 1956, iar la Reni – în 1948. Este important de menționat că această perioadă a fost extrem de dificilă din punct de vedere al siguranței alimentare și al condițiilor generale de trai. Cu toate acestea, lucrătorii magistralei din Moldova manifestau un interes deosebit pentru instruire și dezvoltare profesională, iar bibliotecile erau printre puținele surse de informare accesibile pentru educație și formare profesională în acele timpuri.

Până la sfârșitul anilor ’70, aceste biblioteci activau în cadrul Căilor Ferate din Odesa, iar, odată cu crearea aparte a Căii Ferate din Moldova, Ministerul Comunicațiilor a emis un ordin de instituire, unde specifica: „A organiza în cadrul Căii Ferate din Moldova, Biblioteca Centrală Tehnico-Științifică, de sine stătătoare, și a i se deschide un cont în Banca de Stat a Moldovei [...]”

În baza acestui ordin, N. Deinega, șeful Căii Ferate din Moldova a emis la 1 noiembrie 1979 Ordinul nr. 38/Ș de constituire a acestei biblioteci pe lângă Direcția Căii Ferate, cu subordonare inginerului-șef.

La 24 martie 1980, Biblioteca Centrală Tehnico-Științifică a Căilor Ferate din Chișinău a fost înregistrată de Ministerul Culturii și face parte, până în prezent, din rețeaua de biblioteci tehnice, coordonate și gestionate metodologic de Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE, ASEM. La început aceasta era amplasată în Piața Gării Feroviare din Chișinău, în perimetrul dintre Oficiul Poștal și magazinul alimentar; după ce a fost înregistrată, aceasta își are reședința permanentă în incinta Palatului Culturii al Feroviarilor, unde au fost create mai multe secții, dintre care Secția completare și prelucrare a documentelor, Secția depozitului de carte și Sala de lectură. Bibliotecii i se atribuiau următoarele direcții de activitate:

- asigurarea cu literatură social-politică, tehnico-economică a lucrătorilor Direcției, întreprinderilor și organizațiilor Căii Ferate;
- promovarea literaturii științifice din domeniul ingineriei feroviare și transporturilor;
- acordarea asistenței metodologico-instructive bibliotecarilor cu profil tehnic din subordinea Căii Ferate;
- crearea colecției de carte a rețelei de biblioteci tehnice de pe linia Căii Ferate Chișinău-Odesa.

Colecții

În perioada postbelică, colecțiile de carte ale acestor biblioteci se completau din ajutoarele altor biblioteci unionale, de exemplu: bibliotecile tehnice ale Căii Ferate din Gorki, dar majoritatea din ele totuși, erau achiziționate din mijloacele bănești alocate de Întreprinderea de Stat a Căii Ferate din Moldova. După înregistrarea bibliotecii de Ministerul Culturii din Moldova la 24 martie 1980, Biblioteca Palatului de Cultură a Feroviarilor, cu cele 7 filiale, este integrată în Sistemul Național de Biblioteci, respectiv completarea colecțiilor s-a realizat centralizat [1]. Completarea colecției de carte era dezvoltată pe domeniile ingineriei feroviare și transportului feroviar, prelucrării metalelor, asigurării sociale și actelor normative. Începând cu anii ’90 conținutul acestui fond își schimbă cumva paradigma, și începe a colecta și publicații în domeniul economic, marketing, logisticii și transportului, managementul căilor ferate, precum și publicații periodice care apar în Republica Moldova. Dacă în anii ,80 aceste colecții constituiau 27 de mii de cărți și de publicații periodice, actualmente acest fond constituie 102.008 de documente, din care în limba română – 9599 de documente.

În ultimii ani, achiziția de carte s-a confruntat cu dificultăți majore din cauza reducerii bugetelor alocate, a creșterii prețurilor la publicații tehnico-științifice și a scăderii numărului de furnizori specializați. În plus, trecerea spre digitalizare și lipsa unei strategii coerente de actualizare a colecțiilor au amplificat discrepanța dintre necesarul informațional al specialiștilor și resursele efectiv disponibile în biblioteci.

Profilul utilizatorilor bibliotecilor tehnice din transportul feroviar

Utilizatorii bibliotecilor tehnice din domeniul transportului feroviar sunt, în principal, angajați ai întreprinderilor feroviare: ingineri, tehnicieni, dispeceri, personal de întreținere, dar și studenți sau stagiari aflați în proces de pregătire profesională în acest sector. Prioritatea majoră a acestor instituții nu este doar furnizarea de informații tehnice actualizate, ci și cultivarea unui interes constant pentru lectură profesională și dezvoltare intelectuală în rândul angajaților din rețeaua feroviară. Prin activități de promovare a lecturii tehnice – cum ar fi expozițiile tematice, prezentările de carte, sesiunile de informare și întâlnirile profesionale — bibliotecile contribuie activ la consolidarea unei culturi organizaționale bazate pe învățare continuă. Cei mai activi utilizatori ai bibliotecilor tehnice sunt mecanicii de locomotivă, însoțitorii de vagoane și angajații secțiilor de întreținere a căii ferate. Biblioteca mobilă, prezentă în special în zona nodului feroviar de la stația Bălți, joacă un rol important în facilitarea accesului la informație în teren. În cadrul întreprinderilor feroviare se organizează frecvent lecții tehnice și cursuri de reprofilare, la care bibliotecarii participă activ, oferind suport documentar și informațional. Cu ocazia sărbătorilor profesionale, se organizează frecvent așa-numitele expoziții poștale, prin care sunt prezentate resurse documentare, publicații relevante și contribuții locale. Printre cele mai răspândite se numără expozițiile dedicate Zilei Feroviarilor, Zilei Constructorilor și Zilei Energeticianului, evenimente ce întăresc legătura dintre activitatea profesională și identitatea culturală a comunității feroviare [5].

De asemenea, bibliotecile tehnice participă la diverse activități de formare profesională continuă, organizate de Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE, ASEM, cu scopul de a-și extinde și adapta serviciile la noile cerințe digitale. Aceste instruiri vizează utilizarea bazelor de date și a arhivelor digitale, accesul la reviste științifice internaționale, precum și oferirea de servicii de consultanță informațională la distanță.

În anii ’90, aceste biblioteci aveau anual aproximativ 8.629 de utilizatori, iar în prezent numărul acestora a scăzut la 1.500 anual. Cu toate acestea, acest număr reflectă un interes constant și susținut față de resursele și serviciile oferite.

Personalul bibliotecar din rețeaua tehnică feroviară – pilon al sprijinului informațional

Bibliotecarii din rețeaua tehnică feroviară au un rol important în asigurarea suportului informațional în rândurile feroviarilor din Moldova. Prin profesionalism și dedicare, ei identifică nevoile utilizatorilor, gestionează fondurile de carte, oferă asistență informațională și sprijină procesul de formare

continuă. În anii ’80, personalul acestor biblioteci constituia 14 bibliotecari, dintre care 10 aveau specialitatea biblioteconomie și știința informării [6]. De-a lungul timpului, Biblioteca Căii Ferate a fost condusă de mai mulți specialiști din domeniu. Prima șefă, înainte de înființarea oficială a bibliotecii, a fost Nila Pismennaia (până în 1979), urmată de Ninel Dimitrenko (din 1979), Evghenia Kovaș (1997–2019) și, din 2019 până în prezent, de Nadejda Kniazeva. La nivel de stații, bibliotecile au fost coordonate de:

- Marina Ceaștina, în prezent – Tatiana Bulancia, la Ungheni;
- Tamara Arcea (prima șefă), în prezent – Alla Haidei, la Bălți;
- Valentina Melnik, în prezent – Olesea Moscal, la Ocnița;
- Valentina Latkina, în prezent – Elena Munjiu, la Bender;
- Sofia Novikova, actualmente – Tatiana Buzadji, la Basarabeasca.

Imaginea bibliotecilor tehnico-științifice în mediul transportului feroviar

Imaginea acestor biblioteci a fost și continuă să fie una de prestigiu și relevanță profesională. Despre aceste biblioteci s-au scris numeroase articole în publicațiile de specialitate din domeniul feroviar, evidențiind rolul lor important în susținerea procesului decizional, formarea profesională și documentarea tehnico-științifică a specialiștilor din sector. Un număr considerabil dintre aceste articole au fost publicate în ziarul *Feroviarul Moldovei*, unde activitatea bibliotecilor a fost prezentată drept un pilon informațional de bază al rețelei feroviare naționale.

Bibliotecarii acestor instituții au fost menționați cu cele mai înalte aprecieri, fiind recunoscuți nu doar pentru competențele lor profesionale, ci și pentru devotamentul cu care au susținut accesul continuu la informație, chiar și în perioade dificile din punct de vedere economic sau tehnologic. Prin munca lor discretă și temeinică, acești specialiști au contribuit la modernizarea culturii informaționale din cadrul întreprinderilor feroviare, la păstrarea memoriei documentare a sectorului și la consolidarea unei identități profesionale bazate pe cunoaștere, rigoare și inovație.

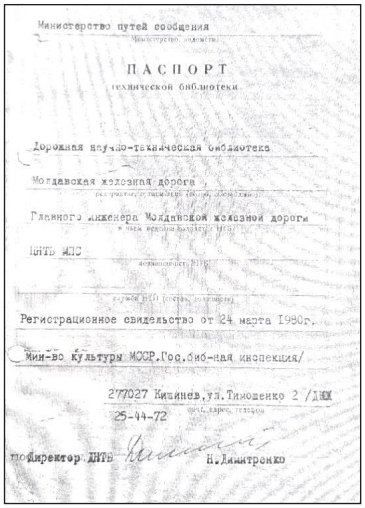

Secvențe din istoria acestor biblioteci

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca Căii Ferate la 20 de ani. *Feroviarul Moldovei.* 1999, 10 noiembrie, p. 3.
2. *Calea Ferată din Moldova: 130 de ani de activitate***.** Chișinău: Depozit en Gros S.A., 2001. 160 p.
3. *Calea Ferată din Moldova: 145 de ani – realizări și perspective***.** Chișinău: Tipografia Căii Ferate, 2017. 60 p.
4. Omul are nevoie nu doar de pâine... *Feroviarul Moldovei.* 2001, 3 octombrie, p. 3.
5. Tezaur de cunoștințe tehnice. *Feroviarul Moldovei.* 2009, 25 noiembrie, p. 4.
6. ПÓЛОВЦЕВ, В. Н. *Железной дороге Молдовы 125 лет: Очерки истории.* Кишинэу: Grupă de Reclamă-96 S.A., 1998. 264 p.
7. Ступени. *Железнодорожник Молдовы.* 1996, 17 июля, p. 3.